

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1920.

Första kammaren.

Nr 6.

Lördagen den 24 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr statsrådet *Petrén* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 25, med förslag till lag om ändrad lydelse i vissa delar av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862;

nr 27, med förslag till lag om ändrad lydelse av § 3 i lagen angående folkskoleväsendet i Stockholm den 15 maj 1903;

nr 29, angående försäljning av vissa statens järnvägar tillhöriga markområden;

nr 34, angående understöd till efterlevande till vissa vid kanonbåten Gunhilds minsprängning omkomna personer;

nr 35, angående understöd till efterlevande till vissa vid en minexplosion omkomna personer; samt

nr 36, angående pension å allmänna indragningsstaten åt avlidne löjtnanten vid flottan F. G. A. Netzlers moder, änkan Gerda Ragnhild Elvira Netzler, född Borg.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den av herr *Nilsson, N. August*, väckta motionen, nr 132, angående rätt för änkan Dorotea Sofia Torén till ersättning för upphörd brännvinsutskänkingsrättighet.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott motionen nr 133, av herr *von Koch* och herr *Petrén, Alfred*, om åvägabringande av förslag till lagbestämmelser m. m. i syfte dels att bekämpa olaglig tillverkning och försäljning av rusdrycker och dels att åstadkomma ett strängare beivrande av fylleriförseelser.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet motionen nr 134, av herrar *Pålsson* och *Jesperson*, om vidtagande av åtgärder för tillgodoseende av elektrisk energi för landsbygden i det område, som omfattas av Sydsvenska kraftaktiebolaget.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott nedannämnda av herr *Lindhagen* väckta motioner:

nr 135, med förslag till lag angående förbud i vissa fall för enskild person att besitta fast egendom;

nr 136, om utsträckt tillämpning av vissa delar av lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom:

nr 137, om ändring i viss del av lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom;

nr 138, angående lagstiftning rörande koncession för förvärv av äganderätt och nyttjanderätt till större mossar m. m.; samt

nr 139, angående lagstiftning rörande koncession för förvärv av äganderätt och nyttjanderätt till större kalkstensfyndigheter samt till större grus- och lertag.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet herr *Lindhagens* motioner:

nr 140, om åvägabringande av förslag till en på vissa angivna grunder byggd ny lagstiftning rörande vård av enskildes skogar; och

nr 141, angående revision i visst syfte av gällande författningar rörande häradsallmänningar och andra genom kronans försorg tillkomna allmänningsskogar.

Efter föredragning av herr *Lindhagens* motion nr 142, om vidtagande av åtgärder till främjande av skandinaviskt samarbete i lagstiftningsfrågor m. m., hänvisades denna motion till kammarens första tillfälliga utskott.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott herr *Lindhagens* motioner:

nr 143, om vidtagande av åtgärder för åstadkommande av samarbete mellan Sverige och Finland i fråga om rättegångsordningen m. m.; samt

nr 144, om vidtagande av åtgärder för åstadkommande av samarbete mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge på strafflagstiftningens område.

Föredrogs och hänvisades till kammarens första tillfälliga utskott herr *Lindhagens* motion, nr 145, om vidtagande av åtgärder för förverkligandet av vissa önskemål beträffande arbetet med en rättegångsreform.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott herr *Lindhagens* motion, nr 146, om vidtagande av åtgärder för inrättande i Sverige av rationellt organiserade barn- och ungdomsdomstolar.

Herr *Lindhagen* erhöll på begäran ordet och yttrade: Vid den första motionen om skandinaviskt samarbete hann jag icke begära ordet, emedan det gick så fort. Jag trodde icke, att den skulle skickas till ett tillfälligt utskott. Vad är det för idé, att denna överlämnas till ett tillfälligt utskott men de två andra, som stå i sammanhang med den första och åberopa den, till lagutskott? År 1914 har en liknande motion, som även i och för sig till hela sin natur är en lagfråga, gått till lagutskott, men 1912 också i en olycklig ouppmärksam stund, verkligen remitterats till tillfälligt utskott i andra kammaren. Nu äro fatalierna försuttna, men jag vill uttala, att det icke är rim och reson att splittra sådant, som till sin natur hör ihop, på olika utskott.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott herr *Lindhagens* motioner:

nr 147, om upphävande av stadgandena angående krigsdomstolar; och

nr 148, rörande omarbetning av lagen angående förbud för vissa utlänningar att här i riket vistas m. m.

Vid föredragning av herr *Lindhagens* motion, nr 149, angående anställande vid domsagas kansli av fasta skrivbiträden med viss ersättning från statsverket, hänvisades denna motion till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet nedannämnda motioner:

nr 150, av herr *Lindhagen*, om ändring i vissa hänseenden av gällande kommunallagar;

nr 151, av herr *Lindhagen*, angående ändring av kommunallagarnas bestämmelser rörande sättet för fattande av beslut om beviljande av anslag till nya ändamål m. m.; och

nr 152, av herr *Ekman, Carl Gustaf*, m. fl., om åvägabringande av utredning och förslag beträffande ändring i sättet för kommuns medverkan vid avgörande av ärenden, som röra handeln med rusdrycker.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott följande motioner:

nr 153, av herr *Lind*, om åvägabringande av utredning och förslag angående rätt för enskild person att på annan tillhöriga mossar verkställa odling m. m.; och

nr 154, av herr *Wohlin*, om iakttagande av viss angiven grund-sats vid utredning rörande revision av gällande bestämmelser om skatteköp.

Vid föredragning av herr *Enhörnings* motion, nr 155, om anslag till en flottledslånefond, hänvisades denna motion till bankoutskottet.

Föredrogs och lades till handlingarna bankoutskottets memorial nr 1, med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet avgivna berättelse.

*Interpellation
rörande
ändring av
lagen angående
förbud i
vissa fall för
bolag och före-
ning att för-
värva fast
egendom.*

Herr *Tjällgren* erhöll på begäran ordet och anförde: Herr greve och talman, mina herrar! I huvudsaklig överensstämmelse med den s. k. norrlandskommitténs förslag antogs av riksdagen år 1906 lag angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom. Syftet och ändamålet med denna lag var ju, som bekant, att råda bot på de missförhållanden, som uppkommit genom trävaruindustriens omfattande jordförvärv i Norrland och Dalarna.

Vid denna lags förberedande behandling såväl inom vederbörande utskott, som ock inom riksdagen, uttalades från vissa håll farhågor för att lagen skulle komma att kringgås, när den lämnade öppet för enskilda industriidkare och skogsspekulanter, att fortfarande och utan hinder av lagen förvärva jordbruksfastighet. Mot dessa farhågor gjordes den invändningen, att enskildes jordförvärv vore av en så obetydlig omfattning i förhållande till bolagens — endast 2,85 % — att de praktiskt taget icke hade någon betydelse, ävensom att den framhållna möjligheten, att enskilda personer skulle låta bruka sig såsom redskap för bolags fastighetsförvärv, vore förenad med sådan kostnader, besvär och risker, att ingen skulle vilja låna sig därtill. Man finge, menade man, sedan lagens verkningar prövats, se till vad som mot eventuella fel och brister uti densamma vore att göra.

Under de år lagen nu varit gällande har det tydligt visats, att uttalade farhågor rörande såväl lagens kringgående, som ock beträffande enskilda industriidkares och skogsspekulanter förvärv av jordbruksfastigheter, tyvärr besannats. Man vågar utan risk av överdrift påstå, att lagen är praktiskt sett utan betydelse. Ehuru visserligen inte beredd att med siffror angiva något bestämt antal, kan jag dock från det län, jag tillhör, nämligen Västernorrlands, peka på en hel del fall där hemman och skogsfastigheter, som efter lagens tillkomst inköpts av bolagsägare eller deras tjänstemän, vilka köp enligt min övertygelse tydligen skett för bolags räkning. Att så verkligen varit förhållandet blir också tydligen bevisat därigenom, att sådana fastigheter i de flesta fall omedelbart ifråga om skötsel och förvaltning sammanförts med bolags förut ägande fastigheter.

Beträffande enskilda trävaruindustriidkares och skogsspekulan-
ters förvärv av jordbruksfastighet, som efter antagandet av 1906 års
lag snarare torde ha ökat än minskats, är min uppfattning och be-
stämda övertygelse den, att härvidlag samma bestämmelser böra, så-
vitt möjligt är, bliva gällande, som för bolag. Såsom stöd för denna
min uppfattning vill jag anföra, att hemman, som kommit i sådana
personers ägo, ofta för att ej säga i regel, skötas sämre och äro mera
utsatta för skogsskövling, än vad förhållandet är med bolagshemman.

Mot tanken om den s. k. förbudslagens utsträckande till att
gälla jämväl för enskilda industriidkare och skogsspekulanter har
från vissa håll — huvudsakligen från affärsmannakretsar — den in-
vändningen gjorts, att därigenom skulle ju de bästa spekulanterna ute-
stängas och följaktligen priset å jordbruksfastigheter sänkas, med ty-
åtföljande förluster för enskilda. Ja, det är ju möjligt, att priset
å jordbruksfastigheter härigenom skulle komma att i någon mån ne-
bringas och förluster av antydd art i vissa fall uppstå, men torde
dessa förluster då komma att drabba sådana, som i rent spekulati-
onssyfte förvärvat sig fastigheter och endast i undantagsfall den
verkliga jordbruksbefolkningen. Ur ren allmänlig synpunkt torde
det för övrigt heller icke kunna betraktas såsom någon olycka, om
nuvarande höga priser å jordbruksfastigheter skulle i någon mån re-
duceras.

I varje fall tror jag mig kunna uttala den bestämda uppfattning-
en, att jordbruksbefolkningen inom de trakter, lagen varit avsedd att
gälla, önska och fordra, det lagen göres mera effektiv än vad den
hittills visat sig vara samt att detta måtte ske med det snaraste.

Under förra årets lagtima riksdag väcktes i andra kammaren
motion i syfte, att bland annat vinna rättelse i här berörda förhål-
landen. Men motionen avslogs emellertid i enlighet med vederbö-
rande utskotts förslag av det i motiveringen anförda skälet, »att i
den mån de i samma motion framförda önskemålen funnes av jord-
kommissionen vara värda beaktande, uppmärksamhet komme att äg-
nas desamma».

I anledning härav och på grund av de skäl jag i övrigt anført,
vågar jag anhålla om kammarens tillstånd, att till herr statsrådet
och chefen för justitiedepartementet få framföra följande spörsmål:

1) Har herr statsrådet för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att
för innevarande års riksdag framlägga förslag till ändring av 1906
års lag angående förbud i vissa fall för bolag och förening att för-
värva fast egendom, i syfte att göra lagen fullt effektiv så att den på
ett fullt betryggande sätt kommer att förhindra bolags och förenings
förvärv av jordbruksfastighet?

2) Kommer i så fall denna ändring jämväl att innehålla bestämmelser,
avsedda att förhindra enskilda industriidkare och skogsspekulanter
att förvärva sådan fastighet?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål
finge framställas.

*Interpellation
rörande
ändring av
lagen angående
förbud i
vissa fall för
bolag och före-
ning att för-
värva fast
egendom.
(Forts.)*

Herr *Johansson, Johan*, i Kälkebo, avlämnade en av honom m. fl. undertecknad, motion nr 172, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om uppskattning av mark i och för framtiden skeende taxering till jordvärde- eller jordrättestegringskatt.

Denna motion hänvisades till bevillningsutskottet.

Avgävos och hänvisades till behandling av lagutskott nedan nämnda motioner:

nr 173, av herr *Westman*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny giftermålsbalk m. m.;

nr 174, av herr *Klefbeck*, i samma ämne;

nr 175, av herr *Hellberg*, i samma ämne; och

nr 176, av herr *Clason*, i samma ämne.

Herr *Olsson, Ahlmans Olof*, uppläste en av honom m. fl. undertecknad motion, nr 177, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny giftermålsbalk m. m.

Herr *Lindhagen*: Jag skall be att få hemställa, att utskottet måtte tvärtemot motionärens önskan, med bibehållande av propositionens huvudgrunder, resultatet av ett ingående och långvarigt skandinaviskt lagstiftningsarbete i anslutning till ett halvsekellångt svenskt strävande, utländska föredömen och tidens oavvisliga krav på kvinnans likställighet med mannen, och med avslag på denna, enligt min uppfattning reaktionära motion, pröva saken efter dess nutida beskaffenhet.

Efter härmed slutad överläggning hänvisades berörda motion till behandling av lagutskott.

Till ifrågavarande utskott skulle jämväl överlämnas det av herr *Lindhagen* i anledning av motionen inom kammaren nu avgivna yttrandet.

Herr *Reuterskiöld* väckte en motion, nr 178, om ändring av § 12 riksdagsordningen.

Denna motion hänvisades till konstitutionsutskottet.

Herr *Olsson, Oscar*, väckte en motion, nr 179, angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning och förslag i fråga om ytterligare åtgärder för en vidgad folkbildningsverksamhet m. m.

Denna motion hänvisades till kammarens första tillfälliga utskott.

Efter föredragning av de vid sammanträdet början avlämnade kungl. propositionerna hänvisades dessa, nr 25 och 27 till konstitutionsutskottet, nr 29 till jordbruksutskottet samt nr 34—36 till bankoutskottet.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

- herr *Ljunggren* under tiden den 24 innev. jan.—den 2 nästk. febr.,
» *Johansson, Johan*, i Kälkebo under tiden den 26 innev. jan.—
den 7 nästk. febr. och
» *Johansson, Johan Bernhard*, fr. o. m. den 27 innev. jan. t. o. m.
den 7 nästk. febr.

Justerades protokollsutdrag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,27 e. m.

In fidem

A. v. *Krusenstjerna*.

Tisdagen den 27 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Justerades protokollen för den 20, 21 och 22 i denna månad.

Herr statsrådet *Nilson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

- nr 32, angående pension å allmänna indragningsstaten åt vissa i lantförsvarets tjänst anställda personer; och
nr 33, med förslag till lag om ändrad lydelse av § 16 mom. 6 värnpliktslagen den 17 september 1914.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med herr talmanen i andra kammaren finge föreslå, det första kammaren ville besluta att vid sammanträde, som komme att hållas lördagen den 31 instundande januari, företaga val av ej mindre revisorer och revisorssuppleanter för granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, än även valmän och suppleanter för utseende av revisorer och revisorssuppleanter för

granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning.

Detta förslag antogs.

Anmälades och bordlades bankoutskottets memorial nr 2, med överlämnande av fullmäktiges i riksgäldskontoret till innevarande riksdag avgivna, till bankoutskottet avlämnade berättelse.

Herr *Björnsson* väckte en motion, nr 180, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till förordning om särskilda avdrag vid 1920 års taxering till beviljning för inkomst.

Denna motion hänvisades till bevillningsutskottet.

Avgåvos och bordlades följande motioner:

nr 181, av herrar *Träff* och *Almqvist*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av §§ 54 och 56 i förordningen om kommunalstyrelse i stad; samt

nr 182, av desamma, om anslag för gäldande av statsbidrag till avlönande av kommunalborgmästare m. fl.

Efter föredragning av de denna dag avlämnade kungl. propositionerna hänvisades dessa, nr 32 till bankoutskottet och nr 33 till behandling av lagutskott.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades envar av herrar *Hansen* och *Rutqvist* för tiden från och med den 31 innevarande januari till och med den 10 nästkommande månad.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,10 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
